ČESKÁ ORTODONTICKÁ SPOLEČNOST

SPECIALISTA V ORTODONCII JAKO PERSONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ PRACOVIŠTĚ

V nejčastějším modelu ortodontické praxe v České republice je jedna osoba současně specialistou v ortodoncii, odborným zástupcem poskytovatele a lékařem, který pacienty skutečně léčí. Odborné vedení pracoviště a poskytování ortodontické péče jsou tak spojeny v jedné osobě a rozdělení kompetencí zpravidla nevyvolává pochybnosti.
Odlišná situace může nastat u velkých stomatologických pracovišť, která vedle všeobecné stomatologické péče poskytují také ortodoncii. Odborným zástupcem poskytovatele zde může být jiný zubní lékař, zatímco specialista v ortodoncii je zaměstnán pouze na omezený úvazek.

Je proto důležité rozlišovat dvě odlišné role:

- **odborný zástupce** odborně řídí poskytování zdravotních služeb poskytovatele a svou funkci musí vykonávat v rozsahu nezbytném pro jejich řádné odborné řízení [1,6],
- **specialista v ortodoncii** – ortodontista je zdravotnickým pracovníkem se specializovanou způsobilostí v oboru ortodoncie [3] a jeho přítomnost je součástí minimálního personálního zabezpečení ambulantní péče v tomto oboru [2].

Odborný zástupce a ortodontista zajišťující personální zabezpečení oboru tedy **nemusí být tatáž osoba a jejich role nejsou zaměnitelné**.

DŮLEŽITÉ: KRAJSKÉMU ÚŘADU SE DOKLÁDÁ I PRACOVNÍ DOBA SPECIALISTY

Při žádosti o udělení nebo změnu oprávnění k poskytování zdravotních služeb předkládá poskytovatel příslušnému krajskému úřadu seznam zdravotnických pracovníků, kterými dokládá minimální personální zabezpečení. U lékařů a zubních lékařů se uvádí **jméno, obor způsobilosti a také jejich týdenní pracovní doba** [1].

Tento údaj není pouze formální.
Pokud je například ortodontista deklarován jako personální zabezpečení oboru v rozsahu **8 hodin týdně**, nelze jeho jméno a specializaci chápat jako obecné odborné „krytí" ortodontické léčby probíhající na pracovišti například **40 hodin týdně bez jeho přítomnosti**.
Personální zabezpečení zdravotních služeb musí odpovídat oboru, druhu a formě skutečně poskytované péče [1] a pro ambulantní péči v oboru ortodoncie vyhláška výslovně požaduje **ortodontistu** [2].

ORTODONTISTU NELZE NAHRADIT JINÝM ČLENEM STOMATOLOGICKÉHO TÝMU

Zubní lékař bez specializace v ortodoncii, dentální hygienistka, všeobecná či praktická sestra ani zubní instrumentářka **nemohou specialistu v ortodoncii nahradit a samostatně vést ortodontickou léčbu** [2–5].

Další členové stomatologického týmu mohou v rámci ortodontické péče vykonávat pouze jednotlivé dílčí činnosti v rozsahu svých zákonných kompetencí a v režimu, který pro ně právní předpis stanoví [4,5].

Dentální hygienistka má z těchto pracovníků poměrně široké vlastní kompetence. V ortodoncii může například pod odborným dohledem zubního lékaře měnit gumové příslušenství fixního ortodontického aparátu. Nemůže však samostatně hodnotit průběh ortodontické léčby, měnit léčebný plán ani nahrazovat klinické rozhodování ortodontisty [5].

Všeobecná a praktická sestra mají zákonem vymezené ošetřovatelské kompetence, ty jim však nedávají oprávnění samostatně vést ortodontickou léčbu [5].

Zubní instrumentářka pracuje pod odborným dohledem zubního lékaře; její úlohou je zejména asistence při ošetření a péče o pacienta v jeho průběhu. Samostatné ortodontické ošetření do jejích kompetencí nepatří [5].

Je tedy nutné rozlišovat **jednotlivý delegovaný úkon**, který může jiný zdravotnický pracovník v rámci svých kompetencí provést, od **vlastního vedení ortodontické léčby**.

Ortodontická péče nemůže být organizována tak, že je obor pouze formálně personálně zajištěn specialistou přítomným na pracovišti v minimálním rozsahu, zatímco vlastní ortodontická léčba pacientů pravidelně probíhá bez něj a je fakticky vedena jinými členy týmu.

NA CO SI DÁT POZOR PŘED PODPISEM SMLOUVY

Zvýšená opatrnost je namístě zejména tehdy, pokud má ortodontista docházet na pracoviště pouze několik dní nebo například jeden den v měsíci, zatímco ortodontičtí pacienti mají být léčeni průběžně i v ostatních dnech.

Před přijetím takové spolupráce by si měl specialista jednoznačně vyjasnit:

- **jaký rozsah jeho pracovní doby bude deklarován příslušnému krajskému úřadu,**
- **v jakém rozsahu a v jakých dnech bude ortodontická péče skutečně poskytována,**
- **kdo a jak bude pacienty ošetřovat v době jeho nepřítomnosti,**
- **jaké konkrétní výkony budou ostatní zdravotničtí pracovníci provádět,**
- **kdo bude hodnotit průběh léčby a rozhodovat o jejích změnách,**
- **kdo bude s pacientem projednávat případné změny léčebného plánu,**
- **kdo bude řešit komplikace a vykonávat odborný dohled,**
- **jak bude v době nepřítomnosti ortodontisty zajištěna akutní péče a první pomoc ortodontickým pacientům.**

CO SE MŮŽE STÁT PŘI PROBLÉMU?

Při stížnosti pacienta nebo při odborném pochybení se nebude posuzovat pouze to, kdo je formálně uveden v personálním zajištění. Podstatné bude také, kdo pacienta skutečně léčil, **kdo stanovil léčebný plán, kdo vydával odborné pokyny, kdo rozhodoval o změnách léčby a zda deklarované personální zabezpečení odpovídalo reálnému fungování pracoviště** [1].

Za zajištění odpovídajícího personálního zabezpečení odpovídá poskytovatel. Jednotliví zdravotničtí pracovníci současně odpovídají za činnosti, které sami vykonávají, a za dodržování rozsahu své odborné způsobilosti [1,4,5].

Ani ortodontista by proto neměl předpokládat, že jeho profesní odpovědnost končí tím, že na pracoviště přijede například jeden den v měsíci, pokud jeho jméno, léčebné plány nebo odborné pokyny tvoří základ léčby pacientů pokračující i v ostatních dnech.

Specializace v ortodoncii není „licence k pronájmu“. Pokud má být Vaše jméno a odborná kvalifikace použita jako součást personálního zabezpečení oboru ortodoncie, vždy si před podpisem smlouvy ověřte, jaká péče bude pod tímto zajištěním skutečně poskytována, kdo ji bude provádět v době Vaší nepřítomnosti a zda deklarovaný rozsah Vaší práce odpovídá reálnému fungování pracoviště.

PRÁVNÍ A ODBORNÉ ZDROJE

1. Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, v platném znění; zejména § 11–18, § 31 a § 49.
2. Vyhláška č. 99/2012 Sb., o požadavcích na minimální personální zabezpečení zdravotních služeb, v platném znění; příloha č. 1, část I, bod 1.55.1 – Ortodoncie.
3. Zákon č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, v platném znění; zejména § 7, § 8 a příloha č. 1.
4. Zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče, v platném znění.
5. Vyhláška č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, v platném znění; zejména § 4 – všeobecná sestra, § 4a – praktická sestra, § 16 – dentální hygienistka a § 40 – zubní instrumentářka.
6. Řád České stomatologické komory č. 1/2020, organizační řád, v platném znění; zejména § 61–63 – povinnosti člena Komory ustanoveného do funkce odborného zástupce.
7. Slavík J. Poskytovateli s více stomatologickými odbornostmi stačí jeden odborný zástupce. LKS. 2022;32(11).